

Ежеквартальный
научно-практический
журнал

ISSN 2181-1008
DOI 10.26739/2181-1008

ЖУРНАЛ

гепато-гастроэнтерологических
исследований

СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК 1

2021

МИНИСТЕРСТВО
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

САМАРКАНДСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ

САМАРКАНДСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ

ИНФЕКЦИОННЫЕ БОЛЕЗНИ – АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ОХРАНЕ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-практической конференции
(Самарканд, 25 июня 2021 г.)

Под редакцией
Ж.А. РИЗАЕВА

ТОМ – II

Самарканд-2021

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

доктор медицинских наук, профессор **Ризаев Ж.А.** (отв. редактор);
доктор медицинских наук **Зиядуллаев Ш.Х.** (зам. отв. редактора);
PhD, доцент **Очилов У.У.** (отв. секретарь).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Ярмухамедова Н.А., Раббимова Н.Т., Рустамова Ш.А., Ярмухамедова М.К., Джураева К.С.

Инфекционные болезни – актуальные вопросы, достижения и инновационные подходы в охране здоровья населения: материалы международной научно-практической конференции. 2 том, (г. Самарканд, 25 июня 2021 г.) / отв. ред. Ризаев Ж.А. - Самарканд: СамГМИ, 2021. – 131 стр.

Настоящий сборник международной научной конференции «Инфекционные болезни – актуальные вопросы, достижения и инновационные подходы в охране здоровья населения», проведённой 25 июня 2021 года в Самаркандском государственном медицинском институте содержит научные статьи, отражающие актуальные проблемы и достижения в изучении инфекционных заболеваний в настоящее время. Представлены успехи, достигнутые в борьбе с **инфекционными болезнями**, предложения и варианты решения проблем инфектологии с точки зрения инновационных подходов.

Представленные материалы, несомненно, вызовут интерес, будут полезными и найдут своё место в деятельности и практике ученых и врачей в охране здоровья населения.

Подписано в печать 24.06.2021.

Заказ 269

Формат 60×841/8

Усл. п.л. 25,11

Тираж 50 экз.

Формат 60×841/16

Усл. п.л. 12,73

Тираж 50 экз.

Отпечатано в типографии

«Tibbiyot ko`zgisisi». 140100,

г. Самарканд, ул. Амира Темура, 18

ISSN 2181-1008 (Online)

Научно-практический журнал
Издается с 2020 года
Выходит 1 раз в квартал

Учредитель

Самаркандский государственный
медицинский институт

Главный редактор:

Н.М. Шавази д.м.н., профессор.

Заместитель главного редактора:

М.Р. Рустамов д.м.н., профессор.

Редакционная коллегия:

Д.И. Ахмедова д.м.н., проф.;
Л.М. Гарифулина к.м.н., доц.
(ответственный секретарь);
Ш.Х. Зиядуллаев д.м.н., доц.;
Ф.И. Иноятова д.м.н., проф;
М.Т. Рустамова д.м.н., проф;
Б.М. Тожиев д.м.н., проф.;
Н.А. Ярмухамедова к.м.н., доц.

Редакционный Совет:

Р.Б. Абдуллаев (Ургенч)
М.Дж. Ахмедова (Ташкент)
М.К. Азизов (Самарканд)
Н.Н. Володин (Москва)
Х.М. Галимзянов (Астрахань)
С.С. Давлатов (Самарканд)
Т.А. Даминов (Ташкент)
М.Д. Жураев (Самарканд)
А.С. Калмыкова (Ставрополь)
А.Т. Комилова (Ташкент)
М.В. Лим (Самарканд)
Э.И. Мусабаяев (Ташкент)
В.В. Никифоров (Москва)
А.Н. Орипов (Ташкент)
Н.О. Тураева (Самарканд)
А. Фейзиоглу (Стамбул)
Б.Т. Холматова (Ташкент)
А.М. Шамсиев (Самарканд)

Журнал зарегистрирован в Узбекском агентстве по печати и информации

Адрес редакции: 140100, Узбекистан, г. Самарканд, ул. А. Темура 18.
Тел.: +998662333034, +998915497971
E-mail: hepato_gastroenterology@mail.ru.

DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-1008-2021-SI-1-63>

Асадов Дамин Абдурахимович

Тиббиёт ходимларининг касбий малакасини ривожлантириш маркази,
Жамоат саломатлиги ва Соғлиқни сақлашни бошқариш кафедраси
мудири, Тиббиёт фанлари доктори, профессор

Табибова Мавлуда Валиевна

Шаҳар 1-сон болалар клиник шифохонаси бош шифокори
Исмоилов Исроил

Шаҳар 1-сон болалар клиник шифохонаси бўлим мудири

НОДИР ХОТИРА СОҲИБИ

Asadov Damir Abduraximovich

Center for Professional Development of Medical Staff,
Department of Public Health and Health Management
Director, Doctor of Medical Sciences, Professor

Tabibova Mavluda Valievna

Chief Physician of City Children's Clinical Hospital No. 1

Ismoilov Israel

Head of the Department of City Children's Clinical Hospital No. 1

RARE MEMORY

Инсон буюк олим бўлиб туғилмайди, у ҳаёти ва фаолияти жараёнида шаклланади, етилади. Аслини олганда, ҳар бир киши туғилганидан буюк истеъдод эгаси бўлиб етишиш имкониятларига эга бўлиши мумкин, аммо уларнинг барчаси ҳам буюк мақсадга эришиш учун лозим бўлган ўта кучли характерга эга бўлавермайди ва натижада буюк инсон даражасига етаолмайди.

Буюклик даражасигача кўтарилган инсонларнинг аксарияти кучли феноменал хотирани кишилар ҳисобланади. Феноменал хотира – ёлғон, уйдирма ёки афсона эмас, балки ҳақиқатда мавжуд воқелик, қобилият, маҳорат бўлиб, туғма ёки орттирилган бўлиши мумкин. Феноменал хотирани инсонлар фавқуллодда кучли имкониятлари билан башарият ривожига улкан ҳисса қўшганлар ва қўшмоқдалар.

Феноменал хотира – фанда «эйдетик», «фотографик», «қўришга оид» хотира деб аталади. Бундай хотирани инсонлар ҳақиқий талант эгаси бўлгани учун, халқ орасида улардек истеъдод эгаларини юксак даражада ҳурмат қилиб, улар билан фахрланадилар ва уларга ўхшашга, фарзандларини улар даражасида тарбиялашга интиладилар.

Эйдетик хотира – ўта ноёб ҳодиса. «Эйдетизм» тушунчасини биринчи бўлиб 1907 йили Сербиялик олим В. Урбанчич психология фанига киритган. Бундай хотира эгалари улуғ истеъдод соҳиблари бўлиб етишади ва ҳаммани ўзига мафтун қилади. Эйдетика сўзининг қадимий грекчадан таржимаси - тасаввурдаги тиссол, кўриниш, сиймо ёки ташки киёфа маъносини билдиради.

Феноменал кучли ва ноёб хотира, улкан истеъдод ва шон-шухрат соҳиблари бўлган буюк шахсларнинг аввали башарият фани тараққиётига бекиёс улкан ҳисса қўшган Мовароуннаҳрлик буюк донишманд, жаҳон фанлари тарихида қомусий олим сифатида тан олинган, чуқур хотирани, ўткир ақлли ва олов юракли инсон Абу Али Ҳусайн ибн Абдуллоҳ ибн Ҳасан ибн Али ибн Сино ҳисобланади. XII асрдан бошлаб ғарб мамлакатларида Авиценна номи билан машҳур олимнинг қолдирган бой ва серкира илмий мероси жаҳон фани ривожига ижобий таъсир этишида давом этмоқда.

Абу Али Ҳусайн ибн Сино 16.08.980 йили Сомониёлар давлатининг пойтахти, салобатли, ғоят гўзал Бухоро (Бухоро-и-Шариф), яқинидаги Афсона қишлоғида туғилган ва 18.06.1037 йили Исфаҳон подшоҳлигига қарашли Ҳамадон шаҳрида вафот этган.

Ҳусайн ибн Сино ҳаётлигидаёқ афсоналарга сабаб бўлган юксак истеъдод эгаси бўлган. Унинг бекиёс ақл-идроқи, донишмандлиги, жуда кўп йўналишдаги билимлар мажмуасини

билганлиги, минглаб касалликларни аниқлай ва даволай оладиган ажойиб шифокорлиги ҳақида эртақлар, афсоналар ва ривоятлар халқлар оғзаки ижоди ёрдамида ҳозиргача етиб келган. Халқлар ўзларининг эзгу орзу-умидларининг рўёбга чиқишини Ҳусайн ибн Сино номи билан боғлаганлар. Натижада уни ҳаётлик чоғида қозонган шон-шухратига қараганда бир неча баробар ортик истеъдод соҳиб сифатида ақс эттирувчи жуда кўплаб нақллар, эртақлар, афсоналар ва ривоятлар юзага келган.

Қадимий шарқ ривояти ҳикоя қилади: - Шарқнинг улуғ истеъдод соҳиблари, даҳо Ҳусайн ибн Сино тонг саҳарда туғилиб ёруғ дунёга келганида, одамлар чақалоқ йиғисини эмас, кулгисини эшитган эканлар, Афсона қишлоғидаги барча қушлар сайраган, ховлидаги уй ҳайвонлари мароқли маъраган экан.

Ҳусайн ибн Сино онаси Ситорабону янги туғилган чақалоқни устини кўрпа билан ёпган ҳолатни шоғирди Абу Убайд Жузжонийга сўзлаб қуйидагича таърифлайди: «Мен бирдан ёруғликни кўрдим, сўнгра яна қоронғилик, зулмат чўқди». Ҳусайн ибн Синонинг жуда ҳам ёшлик пайтидаги намоён бўлган фавқуллодда хайрон қоларли фахмлаш қобилияти, сезирлиги ва кузатувчанлиги унинг кейинги ҳаёт жараёнида ҳам ёрқин намоён бўлди ва қатор афсона ва ҳикоятларда ўз ифодасини топди.

Ҳусайн ибн Сино меҳнатқашлигининг чегараси бўлмаган. Турли манбаларда келтирилишича олим ўзидан кейин 450 дан ортик бир неча саҳифадан то бир неча жилдгача бўлган асар ёзиб қолдирган, лекин ҳозиргача 276 таси етиб келган ва улардан ўрганилганлари, ўрганилиш босқичидагилари ва ўрганилишни қутаётганлари анчагина.

Тиббиётга оид 43 қўлёзма асарларидан 30 дан ортиги бизгача етиб келган. Улардан ўлмас Тиб Қонунлари («**Китаб аль-Канун фи-т-Тиб**») ва Тиббий уржуза («Уржуза фи-т-тиб») жуда машҳурларидан ҳисобланади.

Замондошлари Ҳусайн ибн Синони «Донишмандлар сардори, алломалар бошлиғи» («Шайх ар-Раис»), «Салтанат шарафи ва ифтихори» («Шараф ал-Мулк»), «Ростлик далили, обрўси» («Хужжат ал-ҳаққ»), «Исломо обрўси» («Хужжат ал-Исломо»), «Донишмандлар вазири» («Ҳақим ал-вазир»), «Буюк табиб» («Ҳақими Бузург») деб атаганлар.

Охириги 10 аср давомида олимлар ва тадқиқодчилар томонидан, «Абу Али ибн Сино (Авиценна) - энг машҳур мусулмон олими ва барча халқлар ва даврларнинг энг машҳур кишиларидан бири», «Ақл-заковатнинг ажойиб мўжизаси», «Тиббиёт дунёсининг куёши», «Халқ табобати осмондаги куёш», «Файласуфларнинг дохийси ва султони», «Чуқур хотира, ўткир зеҳн ва оловли қалб соҳиб», «Шарқ ва Ғарбнинг юраги»,

«Авиценна – олов пурковчи вулконларни таъминловчи ер қаридаги кўринмас оташдон» деб улуғланган ва улуғланмоқда.

Европада Хусайн ибн Синони Гален билан тенглаштириб Ислон Галени ва шифокорлар Султони («*princeps medicorum*») деб атаганлар. Шу ўринда доктор Де Пурнинг «Тиббиёт мавжуд эмасди - Гиппократ уни яратди, ўлик эди – Гален унга жон киритди, тарқок эди – Ар-Розий уни тўплади, мукамал эмасди - Хусайн ибн Сино (Авиценна) уни бутунлай такомиллаштирди» деган чиройли сўзларини келтириш ўринлидир.

Олим ўз давридаги мавжуд фанларнинг қарийб барчаси (29 йўналиш) билан шуғулланган, уларга оид асарлар ёзган ва жаҳон фанлари тарихида қомусий олим сифатида тан олинган.

Яҳудий ва испан олимлари ва шифокорлари уни «Абен Сена» деб атаганлар ва кейинчалик бу исм лотин тилига таржима жараёнида ногўғри талқин қилинган ва XII асрдан бошлаб ғарб давлатларида Хусайн ибн Сино «Авиценна» номи билан машҳур бўлган. Қадимий Русда (Киев Руси) уни Ависен деб атаганлар.

Жаҳон Тинчлик Конгресси алломани қуйидагича эътироф этган – «Гениал инсонларнинг қолдирган изларини асрлар оша ўзида сақлаб келаётган фан, адабиёт ва санъатнинг буюк дурдоналари бор-ки, улар барча халқлар учун ҳам умумбашарий хазинадир. Бу маданий мерос инсоният учун битмас-тўганмас манба ҳисобланади ва унинг олдида умуминсоний келишув ва ҳамкорлик истиқболларини очиб беради. Ибн Сино ўзининг ижоди ҳамда яратган асарларининг аҳамияти жиҳатидан бутун инсониятга тегишлидир. Унинг фаолияти ҳақиқат ва ақл-идрок талабларига асосланган эди». Ҳа, бу айни ҳақиқат. Хусайн ибн Сино буюк тарихий шахс сифатида ўзининг кўпқиррали билими ва илмий мероси билан Шарқ ва Ғарб маданиятининг ривожига улкан ижобий таъсир кўрсатди ва ҳозирда ҳам ижобий таъсир кўрсатишда давом этмоқда.

Хусайн ибн Сино ҳаёти давомида феноменал мустаҳкам хотиралаш қобилиятини намоён қилди. У бир вақтнинг ўзида жуда катта ҳажмдаги ахборотни хотирасида сақлаш, тез ёдлаш, ўта аниқлик билан ҳодисалар ва ахборотларни эслаш, ва керак бўлганда уларни қайтадан тиклаш қобилиятига эга эди. Ундаги мазкур хусусият жуда ҳам ёшлигида пайдо бўлган ва ўсмирлик даврида ўта юқори даражагача ривожланиб етган.

Ёш Хусайн ўзининг кўришга оид сезиларини ёшлигидан тартибга солиб, эслаб қолиш қобилиятини янада ривожлантиришга муяссар бўлди.

Хусайн ибн Синонинг қиёфавий хотирлаш қобилияти яхши ривожланганлиги сабабли ўқиган китоблари ва саҳифаларнинг аниқ қиёфасини ойлаб ва йиллаб сақлай олган. Эҳтиёж бўлганда олим керакли китоб ёки саҳифани ҳақиқий ҳолатидан қолишмайдиган шаклда қайта тиклай олган.

Хусайн ибн Сино ўқиш жараёнида у китоб саҳифаларини хотирасига суратга олгандек қабул қилиб узок вақтлар давомида ёдида сақлаган. Олимнинг ҳайратда қолдирадиган даражадаги кўриш хотираси гўёки ҳозирги замонавий сезгир фотоускуна каби керакли ахборотларни ёки илмий ҳужжатларни лаҳзада қайд этаолган. Фақат ўзигагина хос тасвири кўришга оид хотираси, аввал қабул қилинган тимсол, қиёфаларни сақлаш ва қайта тиклашдаги фавқуллода истеъдоди (жумладан, китоб саҳифаларини ҳам) болалик ва ўсмирлик даврида ривожланди, шаклланди ва улғайиб қатор ўлмас асарларини ёзганида ёрқин шаклларида намоён бўлди.

Хусайн ибн Сино билан боғлиқ қуйидаги воқеани ҳикоя қиладилар. Ёш бўлишига қарамай машҳур бўлиб улгурган Хусайн ибн Сино юқорида зикр этилган Сомонийларнинг Бухородаги «Савону-л-хикмат» номли кутубхонасидаги китоблардан узок йиллар фойдаланган. Бу кутубхона қадимий олимлар ва файласуфларнинг илм ва донолик мужассам бўлган хилма хил нодир асарлари сақланган ўз давридаги энг катта кутубхоналардан бири ҳисобланган. Илмга ташна Хусайн китобларни ўқиб ўрганиш жараёнига шунчалик берилиб кетар эканки, қоронгу тушганини сезмай қолиб харфларни ўқиш мумкин бўлмаган ҳолатдагина уйига кетаркан.

Орадан кўп йиллар ўтиб, Хусайн ибн Сино шогирди Абу Убайд Ал-Жузжонийга ўз ҳаётининг баъзи лавҳаларини сўзлаб бераркан, айнан шу, яъни Сомонийларнинг «Савону-л-хикмат» номли машҳур кутубхонасини эслайди: «Мен ўтмишдошларимнинг китоблари рўйхати билан танишиб, бу кутубхонада мен билмаган шундай китоблар топдимки, бундай асарларни кейинчалик қайта кўролмадим. У кутубхонада шундай китоблар бор эди-ки, кўп одамлар ҳатто уларнинг номини ҳам эшитмаганлар. Ўзимга керакли бўлган китобларни ўқидим, улардаги барча фойдали нарсаларни билиб олдим ва ҳар бир олимнинг ўз илмидаги ўрни менга аён бўлди. Менинг олдимда шунчалик чуқур билимларга этувчи дарвоза очилдики, мен буни гумон ҳам қилмаган эдим».

Хусайн ибн Сино бу гўзал кутубхонада мавжуд китобларнинг аксариятини ўзлаштиришга муваффақ бўлди. Кутубхонада бунгача Хусайндек иқтидорли, билимли ва тиришқок ўқувчи деярли бўлмаган.

«Савону-л-хикмат» кутубхонаси ўша даврда бутун Ўрта ва Яқин Шарқдаги энг катта ва бой кутубхоналар қаторида эди. Хусайн ибн Сино бир неча йил давомида шу кутубхонада кундузи-ю кечаси алла маҳалгача мутолаа билан машғул бўлиб, ўз даврининг энг ўқимишли, билим доираси кенг қамровли кишиларидан бирига айланди. Хусайн ибн Сино фақат унинг ўзига хос иштиёқ ва илмга ташналик билан кутубхонадаги асарларни ўрганиб, олган билимларини ўз хотирасида умрининг охиригача сақлай олди. Қорахонийлар Бухорони эгаллаган пайтда кутубхонада ёнғин бўлиб аксари китоблар ва қўлёзмалар ёниб кетади. Бу фалокат Хусайн ибн Сино учун мисли йўқ даражадаги фожиа эди, чунки у «Савону-л-хикмат»даги барча китобларни ўқиб улгурмаган эди, лекин ўқиганларини хотирасида қайта тиклаб китоб шаклида ёздириш имконияти борлиги унга бирмунча тасалли бўлди. Кейинчалик у Хоразмда яшаб, фаол ишлаган даврларда Хоразмшоҳ руҳсати билан саройдаги китоб кўчирувчи хаттотларни бир уйга тўплади ва ҳар бирига бир китобни хотирасидан айтиб туриб талайгина қўлёзмаларни қайта тиклади.

Хусайн ибн Синонинг ўзгаларникидан фарқли ва фақат унгагина хос меҳнат қилиш қобилияти билимларни тўла эгаллашига имкон яратди. Етиб келган маълумотларга кўра у Абу Убайд Ал-Жузжонийга қуйидаги эътиборга молик ҳолатни айтган: «Ўша пайтлар (ўн олти ёшлик даврида) ҳар тунда керагидан кам ухлардим, кундузи ҳам кун давомида фақат илмдан бошқа нарса билан шуғулланмасдим. Тунда ўз хонамга қайтганимдан сўнг, олдимга мойчирокни ёқардим. ўқиб ва ёзиш билан шуғулланардим ... қачонки уйқу мени буткул енга бошласа, ухлардим, аммо уйқумда ҳам худди ўнгимдагидек саволларга жавоблар излашни давом этдираддим ... Инсон имкониятлари чегараси даражасида мумкин бўлганча илмларни ўргандим ва барча билимларни мукамал эгалламагунимча шундай ҳаёт кечирдим».

Хусайн ибн Синонинг болалик ва ўсмирлик пайтларидаги уйқуси билан бедорлиги орасида деярлик фарқ мавжуд бўлмаган. Кун давомида аллома томонидан кузатилган барча кўринишлар ва қиёфаларни (жумладан, китоб саҳифаларини), ухлаган пайтда унинг хотираси тўлалигича ўзлаштирган. Унинг хотирасидан ҳеч бир белги четда қолмаган, атроф муҳитни қандай бўлса, шундай қабул қилган. Хотиранинг уйқу пайтидаги бундай фаолияти ёш олимга чексиз имкониятлар яратган.

Ёш олим Хусайн ибн Сино инсон мияси махсули бўлган хотиранинг уйқу вақтидаги фаолиятини тўғри тасаввур қилган ва бу фойдали ва сермахсул жараёндан унумли фойдаланган.

Қатор илмий тадқиқодлар ҳулосасига кўра инсон бош мияси ташқи муҳит билан бевосита алоқада бўлган уйғоқлик ҳолатидагига нисбатан уйқу пайтида фаолроқ ва унумлироқ ишлайди. Уйқу инсоннинг ижодий фаолиятини рағбатлантириши мумкин эканлиги исботланган. Хусусан, у ухлаётган бўлса-да, унинг миясида мутлақо қутилмаган ва қизикarli фикрлар ва алоқалар пайдо бўлиши мумкин, бу эса ижодий қарорлар қабул

килиш, янги усулларни излаш, шунингдек, ғайритабиий ривожланиш вариантларини кўриш имконини беради.

Инсон мияси уйку пайгида бажарадиган яна бир вазифа бу тана аъзоларининг иш қобилиятини тикланишини рағбатлантириш. Шу сабабли Хусайн ибн Сино беморларга кўпроқ ухлашни (8-9 соат) тавсия қилган. Бу вақт тана аъзоларининг бузилган функцияларини тиклашга етарли ҳисобланади.

Абу Убайд Ал-Жузжоний устозининг иш фаолияти ҳақида қуйидагича ҳикоя қилади: «Устоз ҳар куни маълум бир вақтда қоғоз, сиёҳдон ва пат қалам сўрайдилар ... Сўнгра уюм қоғозни олдиларига ёядилар, бирма бир қоғоз варақларини олиб ҳар бир муаммони кўриб чиқадилар, ечимини тушунтириб ёзадилар. Устоз ҳар куни эллик саҳифа ёзишга улгурадилар аини пайгида устознинг кўл остида ҳеч бир асар, бўлмайди, илм манбаига қарамайдилар, барчасини ёддан, хотираларидан ёзадилар».

Хусайн ибн Синонинг Исфаҳондаги уйида ҳар кеча шогирдлар тўпланишар эди. Улар устознинг китобларини мутолаа қилишар, янгиларини устоз айтиб турган сўзларидан ёзишар эди. Баъзан шифохоналардаги оғир беморлар аҳволини таҳлил қилишар эди. Қулларнинг бирида, устоз билан суҳбат пайгида, уйга Шероз шаҳридан келган чопар юборилган хат ва саволлар ёзилган бир ўрам қоғозларни олиб келди.

- Устоз мен эртага барвақт кетмоқчи эдим, - деди чопар, - агар Сиз жавобларни бир неча кун давомида ёзсангиз, унда мен кутаман.

Хусайн ибн Сино чопарга жавоб берди. Устоз шогирдлари билан мулоқотни давом эттирди ва саволларга кўз югуртирди. Кечки намоз, ибодатидан сўнг Абу Убайд Ал-Жузжоний устозга эллик доналарча қоғоз келтириб берди. Хизматкор мойчиروқни ёқди, сиёҳдон ва пат қалами келтириб қўйди. Хусайн ибн Сино саволларга жавоблар ёзишга киришди. Барвақт саҳарда хизматкор Абу Убайд Ал-Жузжоний эшигини қоқди: «Хўжайин тез етиб келишингизни сўрадилар».

Абу Убайд Ал-Жузжоний Шайхнинг хонасига кирганида, кўрдик, барча қоғозлар Устознинг майда ҳуснихати билан ёзиб тўлдирилган. «Бутун бир китоб бўлди», - деди устоз хижолат торгандай. «Меҳмон чопарни тўхтатиб турмаслик, Шероздаги олимларни кутдириб қўймаслик учун, барча саволларга бирварақайига жавоблар ёзақолдим».

Абу Убайд Ал-Жузжоний чопарга Шерозлик олимларнинг саволларига устоз Хусайн ибн Сино ёзган жавобларни топширганида, у маҳлиё бўлиб қолди. Шерозга қайтганида у узоқ вақт бу хайрон қоларли ҳодисани қайта-қайта айтиб юрган.

Хусайн ибн Синонинг даҳоси идрок етган ҳамма нарса одамларга берилган бўлиб, унинг мислсиз меҳнати шу мақсадга

хизмат қилган ва инсониятни бебаҳо мерос билан таъминлаган. Олим ўзининг кенг ҳаётий тажрибаларини асарлари орқали китобхонларга ўтказди, илм-фан ва тиббиёт тақдирини билан қизиқди, ўзига хос масъулият билан халқнинг юксак ахлоқий фазилатлари, ақл-заковати, саломатлиги учун қандай курашиш кераклигини ёрқин ва ишонарли намунасини кўрсатди.

Олий даражадаги ақл-заковат эгаси, учта подшоҳликда вазир лавозимида муваффақиятли фаолият юритди. Давлат ҳукмдори билимли, фозил, адолатли, диёнатли ва ўз фуқароларига эътиборли бўлиши ҳамда уларни қонунларга мувофиқ бошқариши керак, деб ҳисоблади.

Хусайн ибн Сино иззат-икром, меҳнатсеварлик, камтарлик, одамларга таъсирчанлик ва эътиборлик, юқори иродалик, ҳар қандай қийин вазиятда ҳам мувозанат билан қарор қабул қилиш каби ажойиб қобилиятларни ўзида мужассамлаштирган, ҳаётни яхлит идрок етиши билан ажралиб турадиган буюк шахс эди.

Унинг табиатан чуқур эътиқоди ва раҳмдиллиги, зиёли ва олийҳимматлиги, фидойи устозлиги, билимдонлиги ва чуқур илмий башорат қилаолиш қобилияти уни тенги йўқ энциклопедист олим даражасигача кўтарди.

Хусайн ибн Синонинг тарихчилар томонидан хатлов қилинган тиббиётга оид 43 асарларининг 30 дан ортиғи бизгача етиб келган. Уларнинг орасида Тиб қонунлари («Ал-канун фи-т-тибб») тиббий энциклопедияси, Тиббий уржуза («Уржуза фи-т-тибб»), Юрак дорилари («ал-Адвият ал-қалбия»), Инсон баданига етган барча зарарларни йўқотиш («Дафъ алмадорр ал-куллия ан-ал-абдон ал-инсония»), Қуланж ҳақидаги китоб («Китоб ал-қуланж»), Томир уриши ҳақида мақола («Мақола фи-н-набз»), Шахвоний қувват ҳақида рисола («Рисола фи-л-боҳ»), Сафардагиларнинг тадбири ҳақида рисола («Рисола фи тадбири ал-мусофирин»), Соғлиқни сақлаш ҳақида рисола («Рисола фи хифз ас-сиҳҳа»), Сиканжубин ҳақида рисола («Рисола фи-с-сиканжубин»), Қон олиш ҳақида рисола («Рисола фи-л-фасд»), Сачратки ҳақида рисола («Рисола фи-л-хиндабо») ва бошқа қатор рисолалари шулар жумласидандир.

Хусайн ибн Сино қатта ҳурматга сазовор шахс, кўнгли очик, меҳр-муҳаббатли, оддий, меҳнатсевар, зийрак, беморларга меҳрибон, ажойиб руҳиятли, тиббиёт одобининг юксак соҳиби, хайратона даражадаги иқтидорли олим ва шифокор. Унинг ҳаёти ва меҳнат фаолияти, сеvimли касбга меҳри ва садокати Ўзбекистон ёшлари тақлид қилишига арзигулик ҳолат. Буюк олим инсонларга соғлиқ, шод-хуррамлик келтириш учун яшади. Ўз манфаатидан инсонлар манфаатини юқори қўйди, умрини шифокорлик ва илм-фанга бағишлаганидан ҳеч афсусланмади.

Муҳтасар қилиб айтганда, икки дарё оралиғидаги Мовароуннахр номили буюк юртнинг буюк фарзанди Хусайн ибн Сино ҳозирги кунга қадар жаҳон эътирофи этаётган аллома сифатида эъзозланмоқда.

57	Эргашева М.Я. ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СЕРОЗНЫХ МЕНИНГИТОВ ЭНТЕРОВИРУСНОЙ ЭТИОЛОГИИ.....	77
58	Yoqubov Q. Y, Mirtazavey O. M., Matnazaro`va G. S. COVID-19 EPIDEMIK JARAYONINING TAVSIFI (TOSHKENT SHAHRI MISOLIDA).....	79
59	Ярмухамедова М. К., Якубова Н. С., Восеева Д. Х. ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПППД У БОЛЬНЫХ ВГС.....	83

ОБЗОРЫ ЛИТЕРАТУРЫ

60	Асадов Д.А., Назиров М.Н. БАЖАРИЛГАН ИШЛАР ТЎҒРИСИДА ҲИСОБОТ.....	86
61	Асадов Д.А., Каримова С.У., Назиров М.Н. ФАРҒОНАДА ЁЗИЛГАН ШАРҚ ТАБОБАТИГА ДОИР АСАРЛАР.....	88
62	Асадов Д.А., Назиров М.Н. МАҲМУД ҲАКИМНИНГ ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАРНИНГ ДАВОЛАШ ВА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ТАЪМИНЛАШ УЧУН ИШЛАТГАН ДОРИ ВОСИТАЛАРИ.....	92
63	Асадов Д.А., Табибова М.В., Исмоилов И. НОДИР ХОТИРА СОҶИБИ.....	98
64	Вафокулов С.Х., Рустамова Ш.А., Вафокулова Н.Х. САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДА КЕСАРЧА КЕСИШ ЙЎЛИ БИЛАН ТУҒИЛГАН БОЛАЛАРДА ЎТКИР ИЧАК ИНФЕКЦИЯЛАРИ МУАММОЛАРИНИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ.....	101
65	Кадирова К.А., Хикматуллаева А.С., Эгамова И.Н., Ибадуллаева Н.С. ВИРУСНАЯ НАГРУЗКА ПРИ ВИРУСНОМ ГЕПАТИТЕ В	105
66	Караматуллаева З.Э., Орзикулов А.О., Ибрагимова Э.Ф. ЗНАЧЕНИЕ АНТИКОАГУЛЯНТОВ ПРИ ЛЕЧЕНИЕ COVID-19.....	107
67	Маматмусаева Ф.Ш., Мирвалиева Н.Р., Джураева З.Б., Мирпайзиева К.Ш. СОВРЕМЕННАЯ АНТИБИОТИКОТЕРАПИЯ У БОЛЬНЫХ С ОСТЕОМИЕЛИТОМ.....	112
68	Рюмин А. М., Собчак Д. М. ВЛИЯНИЕ ГЕНЕТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ НА ЕСТЕСТВЕННОЕ ТЕЧЕНИЕ ВИЧ-ИНФЕКЦИИ.....	116
69	Туйчиев Л.Н., Таджиева Н.Ю., Ярмухамедова Н.А., Матякубова Ф.Е., Раббимова Н.Т. ВОПРОСЫ ЭТИОЛОГИИ, ЭПИДЕМИОЛОГИИ, ДИАГНОСТИКИ И ВАКЦИНОПРОФИЛАКТИКИ ПНЕВМОКОККОВОЙ ИНФЕКЦИИ.....	121
70	Узакова Г.З., Ярмухамедова Н.А., Джумаева Н.С. БОЛАЛАРДА КОРОНАВИРУС ИНФЕКЦИЯСИ КЕЧИШНИНГ УЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.....	126

Инфекционные болезни – актуальные вопросы, достижения и инновационные подходы в охране здоровья населения: материалы международной научно-практической конференции. 2 том, (г. Самарканд, 25 июня 2021 г.) / отв. ред. Ризаев Ж.А. - Самарканд: СамГМИ, 2021. – 131 стр.

ИНФЕКЦИОННЫЕ БОЛЕЗНИ – АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ОХРАНЕ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-практической конференции
(Самарканд, 25 июня 2021 г.)

Под редакцией
Ж.А. РИЗАЕВА

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

доктор медицинских наук, профессор **Ризаев Ж.А.** (отв. редактор);
доктор медицинских наук **Зиядуллаев Ш.Х.** (зам. отв. редактора);
PhD, доцент **Очилов У.У.** (отв. секретарь).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Ярмухамедова Н.А., Раббимова Н.Т., Рустамова Ш.А., Ярмухамедова М.К., Джураева К.С.